

ת"פ 13776/12/16 - מדינת ישראל נגד יוסף וסרמן, יוסף אפרת, ליאת כהן

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"פ 13776-12-16 ישראל נ' וסרמן ואח'

בפני כבוד השופט מרדכי לוי

המאשימה מדינת ישראל על ידי עו"ד ניר ביטון, פמת"א (פלילי)

נגד

הנאשמים

1. יוסף וסרמן על ידי עורכי הדין יהושע רזניק ונועה רזניק

2. יוסף אפרת

3. ליאת כהן

גזר דין - בעניין נאשם 1

פתח דבר

1. ביום 7.12.16 הוגש נגד הנאשם (להלן גם: "**נאשם 1**") , יחד עם שני נאשמים נוספים (נאשמים 2-3 בכתב האישום), כתב אישום (להלן: "**כתב האישום המקורי**") אשר תוקן בעניינו של הנאשם בלבד, במסגרת הסדר טיעון שהושג עמו ביום 3.10.17. זאת, בעקבות הליך גישור שהתנהל בפני כב' השופט ב' שגיא. בהתאם להסדר הטיעון, כאמור תוקן כתב האישום המקורי והנאשם הודה בעובדות כתב האישום המתוקן, אשר כולל שישה אישומים, שמתוכם רק האישום השישי אינו מתייחס לנאשם. כמו כן הוסכם במסגרת הסדר הטיעון כי התביעה תעתור לעונש של 12 חודשי מאסר, ואילו ההגנה תטען באופן חופשי לכל עונש שייראה לה נכון (לרבות מאסר על תנאי); עוד הוסכם כי יוטל על הנאשם קנס בסך 60,000 ₪, אשר יחולק ל-6 תשלומים חודשיים שווים.

2. באותו יום, 3.10.17, ניתנה הכרעת דין, על יסוד הודאת הנאשם בעובדות כתב האישום המתוקן, שלפיה הורשע הנאשם בעבירות הבאות: שלוש עבירות של מרמה והפרת אמונים, לפי סעיף 284 לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (להלן: "**חוק העונשין**" או "**החוק**") - במסגרת האישומים הראשון, השני והשלישי; עבירה של שיבוש מהלכי משפט, לפי סעיף 244 לחוק - במסגרת האישום הראשון; עבירה של פגיעה בפרטיות, לפי סעיף 5 בצירוף סעיף 2(9) לחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981 - במסגרת האישום הרביעי; ועבירה של הטרדת עד, לפי סעיף 249 לחוק - במסגרת האישום החמישי.

3. עוד יצוין כבר כאן כי **נאשמים 2-3 כופרים במיוחס להם בכתב האישום.**

עובדות כתב האישום המתוקן

4. להלן עיקרי עובדות כתב האישום המתוקן, שבהן כאמור הודה הנאשם במסגרת הסדר הטיעון.

על פי **המבוא** לכתב האישום המתוקן, בשנת 2002 נבחר הנאשם לתפקיד מזכ"ל הסתדרות המורים בישראל (להלן:

"הסתדרות המורים". עובר לבחירתו לתפקיד זה, כיהן הנאשם כיו"ר אגף הכספים, ועם היבחרו לתפקיד המזכ"ל המשיך הנאשם להחזיק גם בתפקיד יו"ר אגף הכספים, באופן שאפשר לו, הלכה למעשה, להחליט, לאשר ולהוציא לפועל כל החלטה על הוצאה תקציבית, ללא פיקוח מהותי. כפל תפקידים זה העצים את כוחו המנהלי והפוליטי של הנאשם בהסתדרות המורים, עד כדי שליטה מלאה ויכולת להשפיע על כל החלטה שתתקבל במוסדות הסתדרות המורים ובגופים אחרים שבשליטת הסתדרות המורים. שליטה זו אפשרה לנאשם להשפיע באופן מכריע על קבלת החלטות במצבים הנוגעים להסתדרות המורים ולו באופן אישי, כאשר הוא מצוי בניגוד עניינים בין תפקידיו בהסתדרות המורים לאינטרסים האישיים שלו, תוך דחיקת טובת הסתדרות המורים באופן התואם את האינטרסים שלו עצמו. את המיחוס לו בכתב האישום עבר הנאשם כשהוא מצוי בניגוד העניינים האמור.

על פי האישום הראשון (המתייחס לשלושת הנאשמים), במועדים הרלוונטיים לכתב האישום כיהן הנאשם, כאמור, כמזכ"ל הסתדרות המורים וכיו"ר אגף הכספים של הסתדרות המורים.

עובר לשנת 2004, פעלה בטי דהן (להלן: "בטי") כסוכנת נסיעות עצמאית, במסגרת סוכנות הנסיעות "בטי טורס" שהייתה בבעלותה.

הנאשם הכיר את בטי מפעילותה מול הסתדרות המורים כסוכנת עצמאית ונהג לעשות שימוש בשירותיה לצורך הזמנת חופשות פרטיות, אליהן יצא עם אחרים, בארץ ובחו"ל. בנסיעות אלו, מתוקף תפקידו ומעמדו, זכה הנאשם להנחה בדמות ויתור של בטי על עמלת הסוכן בגובה של 8-10% מעלות הנסיעה.

בשנת 2003 הקימה הסתדרות המורים, בכפיפות למנהל הכלכלי שבו מרוכז תחום הרכש בהסתדרות המורים, את מנהל תיירות ונופש (להלן: "המנהל"), שאמור היה לרכז את פעילות הרווחה של הסתדרות המורים בתחום תיירות הפנים והחוץ.

הנאשם היה מודע לתלות הכלכלית של בטי בעבודתה במנהל וניצל זאת לטובתו.

הנאשם פנה לבטי בארבעה מקרים, המפורטים להלן, בבקשות להזמנת חופשות, תוך שהוא עומד על כך שבטי תבהיר לבתי המלון כי מדובר במזכ"ל הסתדרות המורים ובכך יקבל "מחיר מיוחד וטיפול VIP". בטי יידעה את הנאשם לגבי הצעות המחיר שהתקבלו מבתי המלון והוא אישר אותן. המנהל ובטי טורס שילמו את מחיר ההזמנות לבתי המלון, ולאחר שובו מהחופשות פנתה בטי אל הנאשם וביקשה ממנו לשלם את עלותן, מבלי שהוסיפה עמלת סוכן למחיר אשר שולם למלון. בתגובה לבקשות של בטי, אמר לה הנאשם כי העלות גבוהה מדי עבורו ולפיכך הוא שילם סכום מופחת כמפורט להלן.

אלו הם ארבעת המקרים שבהם שילם הנאשם תשלום חלקי עבור חופשות פרטיות, לו ולבני משפחתו: א. עבור חופשה במלון באילת בחודש מאי 2009 שילם הנאשם 4,000 ₪, במקום 8,199 ₪; ב. עבור חופשה במלון בירושלים בחודש מאי 2010 שילם הנאשם 800 ₪, במקום 1,600 ₪; ג. עבור חופשה בקיץ 2010 שילם הנאשם 1,000 ₪, במקום 2,100 ₪; ד. עבור חופשה במלון באילת בחודש אפריל 2011 שילם הנאשם 1,600 ₪, במקום 2,624 ₪.

בסה"כ קיבל הנאשם אפוא טובות הנאה בסכום כולל של 7,123 ש"ח.

הנאשם קיבל את טובות הנאה הנ"ל מבטי, כשהוא מודע לתלות הכלכלית של בטי בעבודתה במנהל ולרצונה להמשיך בפעילותה במסגרת המנהל. בטי הסכימה לקבל את הסכומים המופחתים בשל תלותה בנאשם ובשל רצונה

להמשיך בפעילותה במסגרת המנהל.

במהלך שנת 2012 הוחלט בהסתדרות המורים להפסיק את פעילותה של בטי במסגרת המנהל; בעקבות כך דרשה בטי מהנאשם כי ישיב לה את הכספים ששילמה עבורו כמפורט לעיל. בעקבות דין ודברים בין בטי ובין הנאשם והסתדרות המורים, הגיעו הצדדים לפשרה שלפיה הסתדרות המורים תשלם לבטי עבור כל פעילות הקניינות שביצעה עבורה עד סוף שנת 2012. במטרה למנוע מבטי לחשוף את ההתנהלות שתוארה לעיל, וביודעו כי בטי זקוקה לכספים שלהם היא זכאית מכוח הפשרה, דרש הנאשם, באמצעות אחרים, כי בטי תחתום על מסמך הממוען אליו, שאותו נסחה היועצת המשפטית של הסתדרות המורים, ושב בטי מאשרת שגילתה בדיעבד קיום החוב וכי תשלום של 5,830 ₪ יהווה סילוק סופי של כל חובותיו כלפיה. בעקבות כך שילם הנאשם לבטי את הסכום של 5,830 ₪.

במעשיו המתוארים לעיל הפר הנאשם את אמון הציבור, בכך שלא שילם את מלוא התמורה עבור החופשות הפרטיות לפי דרישת בטי וניצל את מעמדו לדרוש הנחות שלהן לא היה זכאי. לבסוף שילם הנאשם, אם כי באיחור, את מלוא התמורה שדרשה בטי.

על פי **האישום השני**, ביום 10.7.11 במסגרת תביעות דיבה הדדיות בין הסתדרות המורים והנאשם לבין גב' ענת שניידר, ניתן ע"י כב' השופטת הלית סילש פסק דין ב-ת.א. (ראשון לציון) 6034-07, שבמסגרתו נקבע כי על נאשם 1 לפצות את גב' ענת שניידר בסך של 20,000 ש"ח וכן לשאת בהוצאות ההליך בסך 7,000 ש"ח. עוד נקבע כי על הסתדרות המורים לשלם את הוצאות ההליך בסך 9,000 ₪.

הנאשם היה מודע לתוכנו של פסק הדין, לאחר שביום 17.7.11 קיבל העתק שלו באמצעות דואר אלקטרוני מעו"ד שלומי הדר, שייצג אותו ואת הסתדרות המורים בהליך.

חרף הטלת החיוב באופן אישי על הנאשם וחרף העובדה שהיה עליו לבדוק, גרם הנאשם להסתדרות המורים לשלם ביום 14.8.11 סך של 36,112 ש"ח לפירעון החוב הנ"ל, בהמחאה המשוכה על חשבון הסתדרות המורים. הנאשם הורה על התשלום וחתם על אישור ההמחאה.

ביום 5.8.13 הוגשה להסתדרות המורים ולנאשם שאילתה מאת העיתונאי מרדכי גילת, בדבר תשלום ששילמה הסתדרות המורים עבור החיוב שהוטל על הנאשם לשלמו. בעקבות כך, ביום 8.8.13 שילם הנאשם סך של 27,000 ש"ח לפקודת הסתדרות המורים וביום 13.8.13 שילם סכום נוסף של 2,469 ש"ח עבור ריבית והצמדה על סכום החוב.

בעקבות זאת, במהלך חודש ספטמבר או אוקטובר 2013, במועד שאינו ידוע במדויק, פנה עו"ד רונאל פישר (להלן: "**עו"ד פישר**") אל זהבה פורת, סוכנת ביטוח בחב' "הפניקס" המחזיקה בפוליסות ביטוח עבור הסתדרות המורים, לרבות פוליסות ביטוח בנושא אחריות מקצועית (להלן: "**הפוליסות**"), וביקש לדעת האם הפוליסות מכסות הוצאות בגין תביעות דיבה.

לאחר בדיקה, התברר כי לכאורה קיים כיסוי ביטוחי, אלא שהתביעה נגד חברת הביטוח התיישנה. או אז, הוחלט בחברת "הפניקס", לפני משורת הדין, לוותר על טענת ההתיישנות ולשפות את הסתדרות המורים על הכספים ששולמו מטעמו של הנאשם בהתאם לפסק הדין הנזכר לעיל.

ביום 14.10.13 שולמו להסתדרות המורים סך 33,000 ש"ח מחברת הביטוח "הפניקס", שהם 42,000 ש"ח בניכוי דמי השתתפות עצמית בגובה 11,000 ש"ח.

היה על הנאשם בטרם חתם על השיקים לבדוק אם על הסתדרות המורים לשאת בתשלומים מאחר שהיה עליו לשאת בתשלום, ובכך הפר הנאשם אמונים.

על פי **האישום השלישי**, ביום 28.8.13 ביקש הנאשם את אישור ההנהלה המצומצמת של הסתדרות המורים להגיש שתי תביעות לשון הרע נגד העיתונאי מרדכי גילת ועיתון "ישראל היום" ונגד העיתונאית טלי חרותי-סובר ועיתון "דה מרקר"; כל זאת, בעקבות פרסומים שונים שנגעו להסתדרות המורים ולנאשם 1 באופן אישי - פרסומים המפורטים בכתב האישום המתוקן.

בסופו של דיון, אישרה ההנהלה המצומצמת את בקשתו של הנאשם, תוך שנקבע במפורש, כי התובעים יהיו הסתדרות המורים והנאשם, וכי הנאשם יממן מכיסו הפרטי את עלויות הייצוג הנוגעות לדברים שנכתבו עליו ועל נאשם 2 באופן אישי; וכן אושר תקציב להתקשרות עם משרדו של עו"ד פישר, לצורך ייצוגה של הסתדרות המורים בלבד.

לאחר אישור התקציב, הוכנו במשרד עו"ד פישר טיוטת קובלנה פלילית פרטית נגד עמוס רגב, מרדכי גילת, עוזי דיין ומיכל שבת, וטיטת כתב תביעה בעילה של לשון הרע נגד הוצאת עיתון "הארץ", סמי פרץ, טלי חרותי-סובר ואיתן אבריאל (להלן: "**הטיטות**"). בגין הכנת הטיטות גבה משרד עו"ד פישר שכר טרחה בגובה 141,600 ש"ח.

חרף העובדה שהפרסומים שנכללו בטיטת כתב הקובלנה התייחסו בחלקם לנאשמים 1 ו-2 באופן אישי, ולמרות שבהחלטת ההנהלה המצומצמת נקבע במפורש כי הנאשם יממן את חלקו בתביעה, לא שילם הנאשם כל תמורה בקשר עם הכנת טיוטת הקובלנה. את שכר הטרחה בסך 141,600 ש"ח שילמה הסתדרות המורים.

נוכח העובדה שבטיטת כתב הקובלנה הפלילית הוזכר גם עניינו של הנאשם, היה על הנאשם לשלם מכספו את חלקו. משנמנע לעשות כן, הפר הנאשם את אמון הציבור.

על פי **האישום הרביעי**, במועדים הרלוונטיים לאישום זה שימשה סימה דוידי (להלן: "**סימה**") כמנהלת לשכת מזכ"ל הסתדרות המורים, ואילו יקירה בן אסייג (להלן: "**יקירה**") שימשה כמזכירה בלשכת מזכ"ל הסתדרות המורים.

במועד שאינו ידוע במדויק, סמוך לתחילת שנת 2013, גמלה בליבו של הנאשם החלטה לבדוק מי מחברי הסתדרות המורים מוסר מידע לעיתונאים וכן מי מהם מבקש להתמודד מולו. לשם מימוש החלטתו זו, הורה הנאשם לסימה לבדוק את פלטי השיחות של שני מנויים, בהם המנוי של יפה בן דוד, יו"ר סניף קריית גת של הסתדרות המורים; זאת, בשל חשדו כי הם מקיימים קשר עם העיתונאים מרדכי גילת ומיכל בן שבת. סימה עשתה כן ומסרה את הפלטים לעיונו של הנאשם.

בנוסף לכך, לבקשת הנאשם, בדקה יקירה את פלטי השיחות של גבי שמעון, יהושע קרני ויוסי קורן, שנבחרו לכהן כראשי סניפים בהסתדרות המורים, בניסיון לאתר התקשרויות בין ראשי סניפים ודפוס התקשרות. הנאשם ביקש זאת בשל חשדו כי ראשי הסניפים חוברים נגדו.

בכך עשה הנאשם, בעצמו ובאמצעות סימה ויקירה, שימוש בדיעה על עניניהם הפרטיים של המנויים, שלא למטרה שלשמה נמסרה.

על פי **האישום החמישי**, ביום 13.7.16 נשלחו לנאשמים ע"י הפרקליטות "מכתבי שימוע", לאחר שהתגבשה הכוונה הלכאורית להגיש נגדם כתבי אישום, בכפוף לשימוע האמור, בגין המעשים המיוחסים להם באישומים המפורטים לעיל.

בעקבות זאת, חומרי החקירה הועתקו ע"י באי כוחם של הנאשמים, לקראת שימוע שנערך ביום 10.11.16.

יקירה וסימה מסרו הודעות בחקירת המשטרה.

בעקבות קבלת חומרי החקירה בעניינו, פנה הנאשם אל יקירה מספר פעמים, במועדים שאינם ידועים במדויק, לרוב בשעות הערב, ומסר לה כי הוא יודע מה תוכן הדברים שמסרה במסגרת החקירה, וזאת עשה כשהוא מתוח ועצבני. הנאשם האשים את יקירה באחריות למצבו במסגרת חקירת המשטרה.

כמו כן, במספר מועדים שאינם ידועים במדויק, כאשר נכנסה סימה למשרדו של הנאשם, הוא ציין בפניה כי יש בהסתדרות המורים "פטפטים".

במהלך חודש אוגוסט 2016, במועד שאינו ידוע במדויק, פנה הנאשם ליקירה, זימן אותה למשרדו בהסתדרות המורים, ציין בפניה כי הוא יודע מה היא אמרה בהודעתה במשטרה, וטען כי היא "מפטטת" ו"עושה פרלמנטים". את הדברים אמר הנאשם בכעס ותוך הרמת קולו. בעקבות התנהלות זו, חשה יקירה פחד וחוסר אונים.

ביום 4.9.16 פנה הנאשם אל יקירה בעת שעבדה במשמרת ערב ואמר לה "את מפטטת עם החברות שלך" וכן "אמרו לי דברים", וזאת בהמשך למתואר לעיל.

ביום 11.9.16 זימן הנאשם שוב את יקירה לחדרו ומסר כי אנשים נוספים שמסרו הודעות במסגרת חקירת המשטרה, מסרו לו כי היא מסרה מידע לגבי התנהלותו וחזר ואמר לה "את דיברת" וכן "את סיפרת". הנאשם המשיך והתלונן בפני יקירה על כך שיש "דיבורים ופטפטים בלשכה" וכל זאת בכעס ותוך שימוש בטון מאיים. בעקבות דבריו אלו, פרצה יקירה בבכי ואמרה לנאשם כי היא אינה מוכנה יותר לשמוע את אמירותיו לגביה וביקשה שיפנה אליה בהמשך רק באמצעות עורך דינה.

במעשיו אלו הטריד הנאשם את סימה ואת יקירה בקשר להודעות שמסרו בחקירה על פי דין.

הראיות לעונש

5. מטעם המאשימה לא הוגשו ראיות לעונש.

מטעם ההגנה הוגשו **7 תעודות הוקרה** (נע/1), לרבות תעודת יקיר העיר לוד ותעודות הוקרה מעיריית קריית שמונה ומעיריית רמלה.

כמו כן, הוגש מכתבה של רעיית הנאשם, גב' תקווה וסרמן (נע/2), שבו ציינה, בין היתר, כי "... גונב לאוזני כוחה של המעצמה השביעית אך לא הייתי מודעת לעוצמתה. במשך למעלה משני עשורים היה אישי (ומשפחתי) נתון למרדף, שיסוי, דריסה, ביזוי והשפלה. משבוע לשבוע עלה רף ההשתלחות..."; וכן כי "מחלת הסרטן הכתה בשלושה מארבעת הילדים שנולדו לי וליוסי בעלי. ב-1997 נפטרה בתנו השנייה מסרטן בגזע המוח בטרם מלאו לה 6 שנים. ב-2011 חלתה בתנו הבכורה בסרטן השד בדרגה 3, נותחה ועברה שנה וחצי של טיפולי כימותרפיה והקרנות קשים ונוראים. ב-2013 חלה בתנו בסרטן האשכים... בנוסף לתחלואי ילדינו, בעלי חולה סכרת למעלה מ-30 שנה ומטופל בהזרקות ובכדורים ונמצא במעקב צמוד של מומחה סכרת... ועכשיו

כשבעלי בן 74, גמלאי החל מינואר השנה, שנאלץ לפרוש בבושת פנים, אין ביכולתנו להנות ממנעמי החיים. מפעל חייו לו הקדיש 46 שנים - נמחק. על פועלו בתחום החינוך לרווחת ולקידום צרכי המורים (רפורמת 'אופק חדש' ועוד רבה הפעילות) לא נתנו לו פרס ישראל... לחלופין 'זכה' בכתב אישום גדוש בציטוטי עיתונות... כולי תקווה כי מילותיי אלה היוצאות מלב דואב ונפש מיוסרת תיפולנה על אוזניים קשובות ונפש רחומה".

בנוסף לכך העידה מטעם ההגנה **פרופ' יולי תמיר**, אשר מסרה בעדותה, בין היתר, כי בהיותה שרת החינוך הזדמן לה לעבוד עם הנאשם ולנהל עמו משא ומתן ארוך, בין השנים 2006 - 2009, שהסתיים ברפורמה גדולה בחינוך - "אופק חדש" - ולזכותו של הנאשם ייאמר שהוא הוביל את הרפורמה מצד הסתדרות המורים בהרבה אומץ ותושיה, ובאופן ישר, כדי לגרום לכך שמערכת החינוך תגיע לידי הסכמה כוללת ותיישם רפורמה שתרמה להסתדרות המורים וגם למערכת החינוך בכללותה. בסיס הרפורמה, שעסקה גם בשכר ובתנאי הקידום של המורים, היה מהלך כפול, שמחד גיסא העלה את שכר המורים ומאידך גיסא עשה שינויים פדגוגיים במערכת, לרבות למידה בקבוצות קטנות וקידום מקצועי והתמחות של מורים. הנאשם ספג ביקורת והתנגדות רבה בגין החלטתו האמיצה לערוך שינויים והוא עמד בהתנגדות, למרות הלחצים שהופעלו עליו, וחתם על הסכם שלמשך דורות ייזכר כשינוי לטובה במערכת.

עיקרי טענות הצדדים

6. **ב"כ המאשימה** עמד בטיעונו על עיקרי עובדות כתב האישום המתוקן וציין מספר נסיבות לחומרה הקשורות בביצוע העבירות. ראשית, מדובר בעבירות שנמשכו שנים אחדות ואין מדובר באירוע חד-פעמי. שנית, הנאשם ביצע את העבירות בהיותו בתפקיד ציבורי בכיר, רגיש ואחראי, שבו היה אמור לתת דוגמה למערכת החינוך, למורים ולתלמידים, כשהיתה לו שליטה מלאה ויכולת להשפיע על כל החלטה שתתקבל במוסדות הסתדרות המורים. שלישית, מדובר בשחיתות ציבורית הנוגעת לסכומי כסף ניכרים, כשרק חלק מהסכום הכולל הושב. רביעית, נפגעו מספר קורבנות, לרבות גב' בטי דהן, שחששה לפרנסתה, וגב' ענת שניידר, שהגישה תביעה נגד הנאשם בעניין לשון הרע. קורבנות נוספים הם בעצם ציבור המורים שנותן אמון במערכת. נפגעה גם התדמית של הסתדרות המורים ונפגע אמון הציבור במעמד הסתדרות המורים. בסופו של דבר, מדובר בכספי ציבור ששולמו מכספי ציבור המורים.

לשיטת המאשימה, העבירות בוצעו עבור בצע כסף, ולדעת ב"כ המאשימה, הנאשם נאחז בכיסאו ולא רצה לעזוב את תפקידו.

ב"כ המאשימה הוסיף כי בשנים האחרונות קיימת בפסיקה מגמה של החמרה בעבירות הנוגעות לשחיתות ציבורית, לרבות בגין העבירה של הפרת אמונים, גם כשאין מדובר בסכומים גבוהים במיוחד.

ב"כ המאשימה הפנה לעניין רמת הענישה בעיקר בנוגע לעבירה של הפרת אמונים, לשורה של פסקי דין וביניהם: ת"פ (שלום י-ם) 1061/05 **מדינת ישראל נ' אבו גומעה** (21.6.2006) (להלן: "**עניין אבו גומעה**"); ת"פ (מחוזי מרכז) 6366-07-09 **מדינת ישראל נ' בר זכאי** (21.7.2011) (להלן: "**עניין בר זכאי**"); ע"פ 8430/11 **מדינת ישראל נ' קארשי** (15.2.2012) (להלן: "**עניין קארשי**"); ת"פ (מחוזי מרכז) 6366-07-09 **מדינת ישראל נ' בן גור** (28.6.2012) (להלן: "**עניין בן גור**"); ע"פ 1044/12 **מדינת ישראל נ' סער** (10.12.2012) (להלן: "**עניין סער**"); ע"פ 4985/13 **חבר נ' מדינת ישראל** (20.8.2014) (להלן: "**עניין חבר**"); ע"פ 34767-11-14 **מדינת ישראל נ' לחיאני** (27.4.2015) ורע"פ 3292/15 **מדינת ישראל** (17.11.2015) (להלן: "**עניין לחיאני**");

ע"פ 3295/15 מדינת ישראל נ' גפסו (31.3.2016) (להלן: "עניין גפסו").

ב"כ המאשימה ביקש לקבוע מתחמי עונש הולם נפרדים בנוגע לאישומים השונים.

לדעת המאשימה, מתחם העונש ההולם בגין כל אחד מהאישומים העיקריים, הראשון עד השלישי, הוא בין 6 ל-16 חודשי מאסר בפועל; ואילו בגין האישומים הרביעי והחמישי המתחמים נעים בין מאסר מותנה לבין מאסר בעבודות שירות.

לדעת ב"כ המאשימה, חרף גילו של הנאשם והיותו אדם חולה וחרף הודאתו ונטילת האחריות מצדו והחיסכון בזמן שיפוטי עקב כך, מדובר בעבירות חמורות של איש ציבור והאינטרס הציבורי גובר על הנסיבות האישיות.

לפיכך, עתירת המאשימה היא כי יוטל על הנאשם עונש כולל של מאסר בפועל בן 12 חודשים. ב"כ המאשימה הוסיף כי אמנם כב' השופט ב' שגיאה ביקש - לאחר הרשעת הנאשם, בעקבות הליך הגישור וההגעה להסדר הטיעון - לקבל את חוות דעתו של הממונה על עבודות השירות, אך זאת, כפי שצוין בהחלטת כב' השופט שגיאה, "מטעמי יעילות בלבד, ומבלי שיהיה בכך כדי לעורר ציפיות בליבו של מי מהצדדים או לכבול את שיקול דעתו של המותב שיגזור את הדין...".

7. **ב"כ הנאשם** עתר שלא לקבל את בקשת המאשימה וטען כי כתב האישום המתוקן אינו מצדיק הטלת מאסר בפועל. ב"כ הנאשם הדגיש, בין היתר, כי כתב האישום המקורי ייחס לנאשם, במסגרת האישום הראשון, עבירת שוחד ועבירה של סחיטה באיומים; ולטענת הסניגור, לא היה לכך שום בסיס ראייתי והעבירות החמורות האמורות נועדו להביא את העניין לבית המשפט המחוזי ולהציג את המקרה כמקרה חמור המצדיק מאסר בפועל.

ב"כ הנאשם הוסיף והדגיש כי הנאשם הודה בעובדות כתב האישום המתוקן, לאחר שנמחקו ממנו העבירות של לקיחת שוחד ושל סחיטה באיומים ובמקומן יוחסה לו עבירה של הפרת אמונים.

לדעת ב"כ הנאשם, האמור באישומים הראשון עד השלישי מצוי ברף הנמוך של העבירה של הפרת אמונים. הסניגור טען כי ארבעת המקרים נושא האישום הראשון היו מקרים חריגים, מבין עשרות נסיעות וחופשות אשר גב' בטי דהן ארגנה לנאשם בשנים הרלוונטיות - שהנאשם מצטער עליהם. לדברי הסניגור, לא היתה דרכו של הנאשם לנצל את מעמדו.

ב"כ הנאשם הדגיש כי לפחות לגבי העבירות באישומים השני והשלישי, הפרת האמונים היתה למעשה שיקול דעת מוטעה מצד הנאשם.

ב"כ הנאשם הוסיף כי במשך שנים ארוכות העיתונות רדפה את הנאשם ואת משפחתו, בכתבות אין ספור, שכללו תמונות והשמצות, כמעט מדי סוף שבוע, ולכן הנאשם ביקש לדעת מי הדליף את הדברים לעיתונות, כאמור באישום הרביעי.

לגבי האישום החמישי, הסניגור הדגיש כי הנאשם לא ניסה לשבש את החקירה וכי הוא לא הורשע בעבירה של שיבוש הליכי חקירה, כי אם אך בעבירה של הטרדת עד.

לדברי ב"כ הנאשם, "כל בן אנוש" היה "מתעצבן" בנסיבות דומות.

ב"כ הנאשם הפנה אל פסק הדין שניתן ב-ת"פ (מחוזי ת"א) 40778-12-09 מדינת ישראל נ' ויטה (14.12.2011), שבו הושתו על הנאשם דשם 6 חודשי מאסר לריצוי בעבודות שירות, בגין 3 עבירות של מרמה והפרת אמונים, לאחר שמיעת ראיות.

כמו כן, ב"כ הנאשם התייחס לפסיקה שאליה הפנתה המאשימה ואיבחן חלק מהמקרים נושא הפסיקה האמורה מהמקרה דנן.

ב"כ הנאשם הטעים כי בחלק מהפסיקה שאליה הפנתה המאשימה, לרבות עניין **אבו גומעה**, הוטלו עונשי מאסר לריצוי בעבודות שירות.

הסניגור איבחן את המקרה דנן מהמקרים נושא "פרשת רשות המסים" שאליהם הפנה ב"כ המאשימה - לרבות עניין **קארשי ועניין סער** - שבהבדל מהמקרה שלפנינו, היתה פרשה חמורה של שחיתות שלטונית.

כמו כן, הודגש כי בחלק מהפסיקה שעליה הסתמכה המאשימה, לרבות בעניין **גפסו**, דובר בעבירה של שוחד, בהבדל מענייננו.

לדעת ב"כ הנאשם, מתחם העונש ההולם לגבי האישום הראשון נע בין מאסר מותנה ל-4 חודשי מאסר שירוצו בעבודות שירות; ואילו לגבי האישומים השני והשלישי וכן לגבי האישומים הרביעי והחמישי, המתחם הראוי הוא מאסר מותנה בלבד.

הסניגור הדגיש כי הנאשם נטל אחריות על מעשיו, החזיר את הכספים נושא האישום הראשון לאחר דרישה, פרש מתפקידו כיו"ר הסתדרות המורים משהוגש כתב האישום נגדו, וכן כי למרבה הצער הוא אדם מבוגר וחולה בסוכרת קשה.

הסניגור הפנה אל תעודות ההוקרה הרבות שקיבל הנאשם מכל המגזרים במשך השנים על פעילותו הציבורית המבורכת בתחום החינוך.

לדעת ב"כ הנאשם, צריך לראות את התמונה בכללותה ואת פעילותו המבורכת של הנאשם במשך עשרות שנים, ואין זה המקרה המתאים לגזור על הנאשם עונש מאסר בפועל.

על כן עתר הסניגור כי יושת על הנאשם עונש מאסר מותנה, לצד הקנס המוסכם במסגרת הסדר הטיעון, בסך 60,000 ש"ח; לחלופין, עתר ב"כ הנאשם כי אם בית המשפט ישית על הנאשם עונש מאסר בפועל, שהוא יהיה לתקופה קצרה ככל האפשר וכן כי ירוצה בדרך של עבודות שירות; ובעניין זה הפנה הסניגור להחלטה של כב' השופט ב' שגיאל בקש את חוות דעתו של הממונה על עבודות השירות - חוות דעת שהיתה חיובית - החלטה אשר יצרה ציפייה אצל הנאשם כי לא יוטל עליו מאסר בפועל בכליאה ממשית.

8. בדברי **הנאשם**, הוא ציין, בין היתר, כי במשך עשרות שנים הוא ניהל בתי ספר וכן ניהל את קרנות ההשתלמות של המורים במשך שנים רבות והיה אחראי על מיליארדים של שקלים ולא דבק בו כל רבב. הנאשם הוסיף כי נגרם לו ולבני משפחתו סבל בל יתואר, בעקבות כתבות שהתפרסמו בעיתונות מדי יום שישי, ולכן הוא סבר, בטעות, שמותר לו לבדוק מי מעביר לעיתונות את המידע על כל ישיבת הנהלה של הסתדרות המורים. הנאשם ביקש כי בית המשפט יתחשב בנסיבות המקרה, בהודאתו, בגילו, בתרומה שתרם למורים, לתלמידים ולמערכת החינוך של המדינה, העולה לדעתו באלף מונים על העבירות שבהן הודה. הנאשם ביקש אפוא כי לא יוטל עליו מאסר בפועל ולדעתו הוא אינו ראוי לכך ואין זה הוגן.

דין והכרעה

9. בהתאם לסעיף 40ב לחוק העונשין, **העיקרון המנחה** בענישה הוא **עקרון ההלימה**, דהיינו קיומו של יחס הולם בין חומרת מעשה העבירה בנסיבותיו ומידת אשמו של הנאשם לבין סוג ומידת העונש המוטל עליו.

10. **מתחם העונש ההולם** - כידוע, מקום שמיוחסות לנאשם **עבירות אחדות**, יש לקבוע תחילה **האם** מדובר ב"**אירוע אחד**", כך שייקבע מתחם עונש הולם אחד לאירוע כולו, או שמא מדובר ב"**כמה אירועים**", כך שייקבע מתחם עונש הולם לכל אירוע בנפרד (סעיף 40ג לחוק).

11. בהתאם לסעיף 40ג(א) לחוק, בקביעת מתחם העונש ההולם על בית המשפט להתחשב בעיקרון המנחה, הוא כאמור **עקרון ההלימה**, ולשם כך, יתחשב בית המשפט בפרמטרים הבאים: **הערך החברתי שנפגע** מביצוע העבירה ומידת הפגיעה בו, **נסיבות הקשורות בביצוע העבירה**, כמפורט בסעיף 40ט לחוק העונשין, ומדיניות הענישה הנהוגה [ראו, למשל, ע"פ 2918/13 דבס נ' מדינת ישראל, בפסקה 6 (18.7.2013)]; ע"פ 8641/12 סעד נ' מדינת ישראל, בפסקאות 18-29 לחוות דעתו של כב' השופט נ' סולברג (5.8.2013); ע"פ 4741/13 מדינת ישראל נ' נעאמנה, בפסקה 13 (10.6.2014)].

12. **גזירת העונש המתאים** - בהתאם לסעיף 40ג(ב) לחוק, בגזירת העונש המתאים לנאשם, רשאי בית המשפט להתחשב בהתקיימות **נסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה**, כמפורט בסעיף 40יא לחוק.

13. כמו כן, רשאי בית המשפט להתחשב בשיקולי **הרתעה אישית** (סעיף 40י לחוק) ו**הרתעת הרבים** (סעיף 40ז לחוק), ו**בלבד** שהעונש לא יחרוג ממתחם העונש ההולם.

14. **חריגה ממתחם העונש ההולם** - בהתאם לסעיפים 40ד-ה לחוק, ניתן לחרוג ממתחם העונש ההולם, בין אם לקולה משיקולי שיקום, ובין אם לחומרה משיקולים של הגנה על שלום הציבור.

מן הכלל אל הפרט

15. **במקרה דנן**, האירועים נושא כתב האישום הם אירועים שונים ונפרדים; ויש לקבוע אפוא **מתחם עונש הולם נפרד ביחס לכל אישום**.

16. מבלי להקל ראש בעבירות של פגיעה בפרטיות ושל הטרדת עד, אשר בהן הורשע הנאשם במסגרת האישומים הרביעי והחמישי בכתב האישום המתוקן, אין למעשה מחלוקת כי **העבירה העיקרית** שבה הורשע הנאשם היא זו של **הפרת אמונים**, נושא האישומים הראשון עד השלישי, ועל כן **בה אתמקד להלן**.

כידוע, כפי שנקבע למשל בעניין **לחיאני** ובעניין **שבס** [דנ"פ 1397/03 מדינת ישראל נ' שבס, פ"ד נט(4) 385 (2004)], על **שלושה ערכים** נפרדים ושלובים זה בזה נועדה העבירה של הפרת אמונים להגן: שמירת אמון הציבור בעובדי הציבור; הבטחת תקינות פעולת המינהל; ושמירת טוהר המידות. שלושת הערכים האמורים הם תנאים בסיסיים לקיומו של מינהל ציבורי תקין; עבירות שמבצע עובד ציבור בעת מילוי תפקידו פוגעות במרקם החברתי ומובילות לשחיקה במידת האמון שאותו רוכש הציבור לעובדי המינהל ולמוסדותיו.

במקרה דנן, מידת הפגיעה **המצטברת בערכים** האמורים מצד הנאשם, בשלוש העבירות שבהן הורשע, היתה **גבוהה**. זאת, בשים לב, בין היתר, לתפקידו הבכיר של הנאשם כיו"ר הסתדרות המורים ולכך שאין מדובר בכישלון רגעי חד-פעמי,

כי אם בעבירות שבוצעו במספר הזדמנויות במשך תקופה ניכרת.

בפסיקה קיים מנעד רחב של עונשים שהוטלו בגין העבירה של הפרת אמונים, והעונשים הם פועל יוצא של הנסיבות של כל מקרה קונקרטי.

אכן, כפי שציין ב"כ הנאשם, חלק מהמקרים נושא הפסיקה שאליה הפנה ב"כ המאשימה, מתייחסים, בנוסף לעבירה של הפרת אמונים, גם לעבירות חמורות שבהן לא הורשע הנאשם דנן, כגון מתן שוחד בעניין **קארשי** ובעניין **בן גור** (או גניבה בידי מנהל בעניין **חבר**).

על כן, העונשים החמורים למדי שהושתו באותם מקרים - 12 חודשי מאסר בפועל בעניין **קארשי**, 8 חודשי מאסר בפועל בעניין **בן גור** ו-15 חודשי מאסר בפועל בעניין **חבר** - אינם משליכים על העונש הראוי במקרה דנן.

כמו כן, נסיבות המקרה דנן הן פחות חמורות מנסיבות עניין **גפסו** - שבו הושתו 6 חודשי מאסר בפועל בגין עבירה של לקיחת שוחד, שבה לא הורשע הנאשם - ופחות חמורות גם מנסיבות עניין **לחיאני**, שבו הוחמר העונש בן 6 חודשי עבודות שירות שהוטל בבית משפט השלום והועמד על 8 חודשי מאסר בפועל, בעקבות ערעור המדינה לבית המשפט המחוזי.

עם זאת, בפסק הדין שאליו הפנה ב"כ הנאשם, בעניין **ויטה**, היו נסיבות מיוחדות שבגינן הסתפק בית המשפט המחוזי בעונש קל למדי של שישה חודשי מאסר שירוצו בעבודות שירות; והכוונה היא בעיקר לחלוף פרק זמן של 8.5 שנים ממועד ביצוע העבירות (של הפרת אמונים) עד למתן גזר הדין, לצד העובדה כי הנאשם דשם זוכה מהעבירה של לקיחת שוחד ומחלק מעבירות המרמה והפרת האמונים שבהן הואשם.

למעשה, מניתוח מדיניות הענישה ורמת הענישה הראויה בפסיקה הרלוונטית עולה, כי כאשר דובר בעבירה של הפרת אמונים המהווה "טעות יחידה" או כישלון חד-פעמי, לרוב הסתפקו בתי המשפט במאסר בפועל שירוצה בדרך של עבודות שירות, כגון בעניין **אבו גומעה** - שבו הושתו 5.5 חודשי מאסר בעבודות שירות - ובעניין **בר זכאי**, שבו הוטלו 75 ימי מאסר בעבודות שירות במסגרת הסדר טיעון "סגור". לעומת זאת, כשדובר בהרשעה במספר עבירות של הפרת אמונים, לרוב נגזרו עונשי מאסר בפועל לריצוי ממשי (ולא בעבודות שירות), כגון בעניין **לחיאני**.

בנסיבות המקרה שלפנינו, **מתחם העונש ההולם בגין כל אחד מהאישומים הראשון עד השלישי, נע בין 4 חודשי מאסר בפועל, אשר יכול שירוצו בדרך של עבודות שירות, ל-12 חודשי מאסר בפועל.**

אלא שכידוע, בית המשפט רשאי להטיל על נאשם **עונש כולל** בגין כל העבירות שבהן הוא מורשע; ואכן כך מן הראוי לנהוג גם במקרה דנן.

בהתאמה לעניין האפשרות להשתת עונש כולל כמצוין לעיל, ניתן לומר כי "**מתחם העונש ההולם הכולל-המשוקלל**", בגין **מכלול** העבירות נושא האישומים הראשון עד השלישי, יחדיו **באופן מצטבר**, נע בין **4 חודשי מאסר בפועל בכליאה ממשית לבין 18 חודשי מאסר בפועל.**

לעומת זאת, מתחמי העונש ההולם בגין האישומים הרביעי והחמישי נעים בין מאסר מותנה לבין מאסר בפועל קצר שירוצה בדרך של עבודות שירות; והם "נבלעים" אפוא ב"מתחם העונש ההולם הכולל-המשוקלל" דלעיל; זאת, כאמור, מבלי להקל ראש בחומרת העבירות של פגיעה בפרטיות ושל הטרדת עד, אשר בהן הורשע הנאשם במסגרת האישומים

הרביעי והחמישי, ואשר מוסיפות נופך מצטבר של חומרה במעשיו הפליליים הכוללים של הנאשם, שנמשכו עד לשנת 2016.

17. במקרה דנן אין מקום לסטות לקולה (או לחומרה) ממתחם העונש ההולם ("הכולל-המשוקלל").

18. אשר לנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירות, יש לזקוף לזכות הנאשם את הודאתו ואת נטילת האחריות מצדו, אשר גם חסכו זמן שיפוטי וייתרו שמיעת עדים, וכן את תרומתו הציבורית לאורך שנים רבות, כפי שעולה מתעודות ההוקרה שהוגשו (נע/1) ומעדותה של פרופ' יולי תמיר. כמו כן, אין להתעלם מגילו המבוגר של הנאשם (כבן 75) ומהיותו חולה במחלת הסוכרת וכן מהנסיבות המשפחתיות הכואבות שפורטו במכתבה של רעיית הנאשם (נע/2). מיותר לציין גם כי אין לחובת הנאשם כל הרשעה קודמת.

לנוכח הנסיבות המקלות הרבות והמצטברות במקרה דנן, יש למקם את העונש הכולל שמן הראוי להטיל על הנאשם ברף התחתון של "מתחם העונש ההולם הכולל-המשוקלל" דלעיל.

19. יוטעם כי שקלתי אם ראוי במקרה זה כי עונש המאסר בפועל ירוצה בדרך של עבודות שירות, כעתירתו החלופית של ב"כ הנאשם, והגעתי למסקנה כי אין ראוי להורות כן וכי כאמור אין לחרוג לקולה מ"מתחם העונש ההולם הכולל-המשוקלל" דלעיל; וזאת, לנוכח משקלן המצטבר של העבירות שבאישומים השונים ולנוכח הנסיבות של ביצוע העבירות, לרבות מספר ההזדמנויות והאירועים נושא האישומים והתקופה הניכרת שבמהלכה בוצעו העבירות, למעשה עד לתקופה האחרונה. אמנם, כב' השופט ב' שגיאי ביקש לקבל את חוות דעתו של הממונה על עבודות השירות (שהיתה חיובית), אולם כב' השופט שגיאי הדגיש, כאמור, כי חוות הדעת התבקשה "מטעמי יעילות בלבד, ומבלי שיהיה בכך כדי לעורר ציפיות בלבו של מי מהצדדים...".

20. עוד אוסיף כאן כי אמנם הפסיקה הכירה בהיותו של מצב רפואי קשה, שיקול המצדיק, במקרים מיוחדים ומתאימים, לחרוג לקולה ממתחם העונש ההולם, מטעמי צדק [ראו, למשל, והשוו: ע"פ 5669/14 לופוליאנסקי נ' מדינת ישראל, במסגרת ע"פ 4559/14 מדינת ישראל נ' קלנר, בפסקאות 224, 229-230 לחוות דעתו של כב' השופט ע' פוגלמן (29.12.2015); ע"פ 4506/15 בר נ' מדינת ישראל, בפסקה 10 לחוות דעתו של כב' השופט פוגלמן (11.12.2016); יובל ליבדרו "חריגה ממתחם העונש ההולם מטעמי צדק" הסניגור 197, 4 (2013); אורן גזל-אייל "חריגה ממתחם העונש ההולם" ספר דורית בניש (קרן אזולאי, איתי בר-סימן-טוב, אהרן ברק ושחר ליפשיץ, עורכים, 2015); הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 128) (הבניית שיקול הדעת השיפוטי בענישה), התשע"ו-2016]. עם זאת, בע"פ 308/16 נאטור נ' מדינת ישראל (7.11.2016) הוטעם, בפסקה 13 לפסק הדין, כי אין להרחיב את החריג דלעיל מעבר לנסיבות של קיצור ממשי בתוחלת החיים של נאשם הנתון במצב רפואי קשה, עקב ריצוי מאסר בפועל.

במקרה דנן לא נטען - ולא בכדי - כי למחלת הסוכרת של הנאשם השפעה על קיצור תוחלת חייו, אם ישהה במאסר ועקב המאסר.

סוף דבר

21. סוף דבר, אני מטיל בזה על הנאשם עונש כולל, בגין כל העבירות שבהן הורשע, כדלקמן:

א. 4 חודשי מאסר בפועל, בכליאה;

- ב. 12 חודשי מאסר על תנאי למשך שנתיים, והתנאי הוא שלא יעבור שוב עבירה של מרמה והפרת אמונים;
- ג. 6 חודשי מאסר על תנאי למשך שנתיים, והתנאי הוא שלא יעבור שוב עבירה של הטרדת עד, של שיבוש מהלכי משפט, או של פגיעה בפרטיות;
- ד. קנס בסך 60,000 ש"ח, אשר ישולם ב-6 תשלומים חודשיים, שווים ורצופים, החל מיום 1.1.18 - או 100 ימי מאסר תמורתם.
זכות ערעור תוך 45 ימים מהיום.

ניתן היום, א' כסלו תשע"ח, 19 נובמבר 2017, במעמד הצדדים.

מרדכי לוי, שופט